

**REGIONÁLNÍ CÍRKEVNÍ SOUD V KAMPÁNII
NEAPOLSKÁ
NULLITATIS MATRIMONII
(GAROFANO – GARDINI)**

RESTRICTUS PRO ACTORE

R. D. Mgr. Miroslav Slavíček

Velevážení a ctihodní soudcové.

Poté, co byl dne 8. dubna 1994 vydán dekret o uzávěru řízení, který podle kánonů 1601 a 1603, § 1-2 stanovuje lhůtu 15 dnů pro podání obhajob, obhájce strany žalující předkládá následující:

SPECIES FACTI

**1. MATRIČNÍ ÚDAJE ÚČASTNÍKŮ
A ÚDAJE O ZNÁMOSTI**

Maria Eugenia Garofano, strana žalující, narozená v Římě 1.1.1955 a Andrea Gardini, strana obžalovaná, narozen v Neapoli 2.2.1955, se poznali v lednu roku 1980 v Neapoli, kam se oba z pracovních důvodů přestěhovali z Říma. Poté se začali navštěvovat. Na víkend se společně vraceli do Říma, což prohloubilo jejich vzájemné sympatie. Asi po čtyřměsíční známosti se navzájem představili svým rodinám. Ačkoli nebyli oficiálně zasnoubení, tak i navenek byli považováni za snoubenecký pár. Maria Eugenia se snažila Andreovi svěřovat a prohlubovat jejich vztah, on ho však považoval za neformální přátelství. Ani jeden z nich neměl v dřívější době žádný vážný citový vztah.

2. DOBA ZASNOUBENÍ: PŘEDMANŽELSKÁ KRIZE A ROZHODNUTÍ VZÍT SE

Již od začátku své známosti si oba byli

vědomi rozdílnosti v chápání jejich vztahu samotného. O samotě spolu trávili málo času. Andrea upřednostňoval trávení více času ve společnosti svých přátel, zabýval se studiem, které bylo nutné pro jeho kariéru. Nechtěl se ještě vážněji poutat s jinou osobou, tudíž nepomýšlel na manželství. Vztah s Marií Eugenií pro něho v jistém smyslu byl pohodlný, protože se starala o jeho potřeby, například o praní. Ona chtěla jejich vztah uspořádat a prohloubit, směřovat ho k manželství. Kladla při tom důraz na prohloubení jejich mezilidského vztahu. Po dvou letech neuspokojující známosti, když došli k přesvědčení, že se jejich známost nevyvíjí jako opravdový předmanželský vztah, se z iniciativy Marie Eugenie rozešli. Již se nenavštěvovali, ani si netelefonovali.

Dopravní nehoda, kterou Maria Eugenia utrpěla a její zotavování v nemocnici nabídlly příležitost ke znovusblížení. Ve vzrušující atmosféře, bez toho že by znovu zhodnotili faktory svého odloučení, brzy učinili rozhodnutí vzít se a to z převažujícího podnětu Marie Eugenie.

3. MANŽELSKÝ ŽIVOT A JEJICH ROZCHOD

Svatba se konala 29. července 1982 v kostele sv. Gennara v Neapoli. Toto místo bylo vybráno proto, aby usnadnilo účast jejich

kolegů z práce, protože jejich rodiny a přátelé z Říma se po jejich předchozím rozchodu chovali rezervovaně, pokud šlo o jejich plánovaný sňatek. Novomanželé byli na svatební cestě a usadili se v bytě v Neapoli.

Jejich manželské soužití již od počátku trpělo vážnými problémy s obnovením opravdového mezilidského manželského vztahu, který se ve skutečnosti nikdy nevytvořil. Maria Eugenia se nepřetržitě cítila nespokojená a zanedbávaná kvůli manželově indisponibilitě k dialogu, nezájmu o její problémy, apatičnosti vzhledem k práci, kvůli tomu, že byla v jejich vztahu odsunuta do pozadí a také kvůli nedostatku času, který by spolu trávili o samotě (manžel upřednostňoval vzájemné aktivity ve vnějším světě před jejich manželským vztahem). Cítila, že se nachází v „jednostranném“ manželství v pozici služby a obviňovala svého muže z egoismu a ješitnosti.

Andrea si stěžoval, že jeho manželka není schopná se přizpůsobit jeho pracovním plánům, nevychází vstříc jeho studijním požadavkům a vyžaduje přehnanou pozornost. Očekával, že ona zaujme roli manželky, která se bude starat o manžela a domácnost.

Nedostatek skutečné manželské lásky se projevoval neustálým a vážným způsobem také v odmítání intimního soužití ze strany manžela, vyloučujícího se užíváním léku „valium“. Protože vyžadoval ohled na svoje momentální potřeby (odpočinek, relaxaci), vymezil na posteli hranici, která náležela jeho manželce.

Manželskému páru se nikdy nepodařilo vytvořit šťastné soužití, vyznačující se láskou a vzájemným porozuměním. Dialogy se nevedly. Často tu byly hádky, které se pak střídaly s obdobím manželského mlčení. Všechny návrhy ze strany Marie Eugenie na překonání

nedostatečnosti manželského vztahu zůstaly bez jakéhokoliv výsledku.

O Marii Eugenie pak projevil zájem jiný muž a ona Andreovi dala podmínku během jednoho měsíce jejich vztah změnit. Když uplynula podmíněná doba, odešla. Nepodařilo se jim obnovit jejich soužití a takto dospěli až k civilnímu odloučení.

4. PROCESUÁLNÍ ZPRÁVY

Libelní žalobou z 1.11.1993, který Maria Eugenia předložila Q.T., kompetentnímu podle místa konání, požádala o prohlášení neplatnosti svého manželství, uzavřeného dne 29.7.1982 s panem Andreou Gardinim „ex capite defectus consensus ob gravem defectum discretionis iudicii in utraque parte“ podle kánonu 1095, §2 CIC a “ex capite defectus consensus ob incapacitatem assumendi obligationes matrimonii essentielles in viro” podle kánonu 1095, §3 CIC. K žádosti byly připojeny dokumenty týkající se uzavření sňatku, civilního rozvodu, prokurátorské zmocnění a seznam svědků.

Dekretem z 3.11.1993 byl ustanoven Sbor soudců a dekretem z 15.11.1993 byla přijata žaloba a strany byly předvolány k soudnímu projednávání sporu.

Na zasedání dne 15.12.1993 byli přítomni: paní Maria Eugenia Garofano, strana žalující, se svým zákonným prokurátorem advokátem Paolem Moro, dále pan Andrea Gardini, strana obžalovaná, se svým advokátem Sergiem Sucanim, Reverend Antonio Catena, obhájce svazku. Soudce se rozhodl uvést pochybnost v soulad následující formulí: „Jestliže se neplatnost tohoto manželství zakládá na chybě v souhlasu, způsobené vážným nedostatkem soudnosti v úsudku ze strany obou zúčastněných stran (kan. 1095, °2) a z důvodu

nezpůsobilosti přijmout podstatné manželské povinnosti z nežalující strany, tj. manžela (kan. 1095, °3).

Na tomto zasedání obžalovaný prohlásil, že předložené důvody neplatnosti manželství pokládá za nepravé a podrobil se soudnímu posouzení.

Vyšetřovací fáze tudíž začala výpověďmi zúčastněných stran, třech svědků uvedených žalobkyní (čtvrtý se nedostavil). Soudce schválil dva mimosoudní soukromé posudky, jak od strany žalující, tak od strany obžalované a vyžádal si jeden posudek ex officio.

Spis byl zveřejněn dekretem z 30.3.1994 a pro nedostatek dalších žádostí byla kauza uzavřena.

IN IURE

Ušlechtilá a velevážená nauka II. Vatikánského koncilu při projednávání původu, povahy a důstojnosti manželství dosvědčuje: “Intima communitas vitae et amoris coniugalibus, a Creatore condita suisque legibus instructa, foedere coniugii seu irrevocabili consensu personali instauratur. Ita actu humano, quo coniuges sese mutuo tradunt atque accipiunt, institutum ordinatione divina firmum oritur, etiam coram societate; hoc vinculum sacrum intuitu boni, tum coniugum et prolis tum societatis, non ex humano arbitrio pendet”. (Gaudium et Spes, n. 48)

Skutek, který ustanovuje manželství, je vzájemný souhlas obou stran, legitimně projevený před osobami k tomu právně způsobilými; manželství nemůže být zastoupeno žádnou lidskou pravomocí (srov. kan. 1055, §1), neboť v sobě zahrnuje vůli sebedarování, kterým muž a žena nezvratnou dohodou dávají a přijímají vzájemně sami sebe, aby utvo-

řili manželství (srov. kan. 1057, §2).

Manželský souhlas je „*osobním skutkem*“, který musí vycházet z inteligentní a volní racionality manželů jako svobodné a vnitřní rozhodnutí souhlasu k předmětu definovanému na soudní rovině, které s sebou nese vzájemná práva a povinnosti.

5. **Kan. 1095, °2** pojednává o existenci schopnosti sebeurčení: „Sunt incapaces matrimonii contrahendi, qui laborant gravi defectu discretionis iudicii circa iura et officia matrimonialia essentialia mutuo tradenda et acceptanda”.

Discretio iudicii je schopnost vyjadřovat praktické úsudky (druhého typu) a příkazující úsudky, protože v sobě zahrnují činnost, která má být vykonána a dávají řád. (srov. P. BIANCHI: *Porucha rozvahy v úsudku týkající se základních práv a povinností manželství*, dále u P.A.BONNET – C.GULLO: *Kanonické manželské právo*, svazek II: *Souhlas*, Právní studia – 61, LEV, Vatikán 2003, str. 78). Rozvaha v úsudku musí být přizpůsobená záležitosti, jež se má vykonat, konkrétně manželským právům a povinnostem, které s sebou nese, v úsudku, který se pro svou povahu liší od běžných záležitostí. Protože je manželství předurčeno k tomu, aby trvalo celý život, odhadující způsobilost se týká přijetí stálého osobního závazku a musí dovolit určité promítnutí do budoucnosti. (G.ZUANAZZI, *Psychologie a psychiatrie v kanonických manželských sporech*, Právní studia – 73, LEV, Vatikán 2006, str. 119).

Manželství jako takové vyžaduje, aby zúčastněné strany v době uzavírání sňatku vyjadřovaly přiměřené poznatky, vnitřní svobodu, schopnost realizace a aby byla dosažena psychologicko-kritická zralost, která spočívá v

„congrua cognitione et libera determinatione voluntatis procedens iuribus seu muneribus coniugio essentialibus tradendis acceptandisque re vera pars sit existimandus”. (c. Parisella, 15.března 1979, v *Církevním právu* 90 (1976) 160) Jedná se vskutku o **všeobecnou zralost**, složenou ze všech jejích dílčích složek: *zralost bio-psychická*, pomocí které je jedinec schopen ovládat impulzy a tendence; *zralost citová*, to znamená bez podstatného nedostatku v citových reakcích; *zralost rozumová a kritická*, která se projevuje zdravou důvěrou ve vlastní schopnosti uskutečňovat závazky a také zralost jak volní, tak *funkcionální*. Avšak zralost, která v sobě zahrnuje všechny dimenze lidské osoby, pokud jde o psychologické pojetí, se neshoduje se soudním pojetím *discretio iudicii*, to se naopak vztahuje ke schopnosti odhadnout a zvolit a také ke způsobilosti intersubjektivního vztahu v manželství. Avšak kritérium pro interpretaci *discretio iudicii* pro manželství je schopnost určitého stupně osobní zralosti účastníka, která má být taková, že mu má dovolit nejen poznat, jako spíše zvolit manželství, opatřené všemi svými osobními, rozumovými a volními pravomocemi. (A. AMATI, *Psycho-afektivní zralost a manželství*, LEV, Vatikán 2001, str. 93-95)

Vnitřní svoboda představuje podstatnou dílčí složku. Projevuje se také ve svobodě zvolit, to znamená ve způsobilosti stanovit s dostatečným odhadem důvodů a s vůlí nezávislou na jakémkoliv vnitřním a rozhodujícím impulzu. Nevyžaduje se proto zralost nejvyšší, nýbrž minimum potřebné ke splnění osobního skutku manželské volby a převzetí z ní vyplývající zodpovědnosti. Složitost takového aktu nezahrnuje pouze intelekt a vůli, ale celou skladbu lidské osoby. (srov.

J. M. SERRANO RUIZ: *Normativní novost a systematická lokace kánonu 1095* ^{o3}; dále u P. A. BONNET – C. GULLO, *Manželské kanonické právo*, svazek II: *Souhlas*, Právní studia – 61, LEV, Vatikán 2003, str. 100) M. Pompedda prohlašuje, že “duo igitur iudicii discretio necessario exigit, criticam scilicet cognitionem circa consensus obiectum el libertatem utriusque proportio cum gravissimi iuribus et oneribus matrimonii propriis”. (c. Pompedda, 22.února 1980, RRDec., LXXII, 103-104, ^{o2}). V každém jednotlivém případě je tedy třeba zkoumat ty stavy psychické či patologické povahy, které brání procesu zrání a tudíž spořádanému vykonávání vyšších schopností jedince v řádu hodnocení a volbě manželství. Porušené přirozenosti odpovídá spíše rozsáhlá řada anomálií, mezi nimiž také *psycho-afektivní nezralost*. Nezralý subjekt se z různých důvodů (např. kvůli utkvělé myšlence, regresi, poruše osobnosti) nachází v situaci, kdy podstupuje nesvobodné nebo deficitní postavení, protože jeho nitro se na reaktivní úrovni jeví neadekvátní, neschopné překonat konflikty a jednotlivé náhodnosti života a neschopné zvolit mezi dvěma nebo více volními úmysly. (srov. A. AMATI, *Psycho-afektivní zralost a manželství*, str. 98)

Antropologické vědy vycházející ze správné křesťanské antropologie poskytují typologii vad a poruch, jíž využívá také jurisprudencce Římské rotý. Mezi nimi jsou známy např. přílišná citlivost k hédonistickým podnětům, neschopnost překonat citovou úroveň dětství, neschopnost ovládat citové impulzy, neschopnost sdělit a přijmout citové závazky, narcisismus, neschopnost přizpůsobit se novým životním okolnostem, neschopnost osvobodit se od vlastní citové fixace ... (srov. J. M. PINTO GOMEZ, *Citová nezralost v pa-*

pežském apelačním právnictví, v AA. VV., *Psycho-afektivní nezralost v právnictví papežského apelačního soudu*, LEV, Vatikán 1990, str. 40).

6. **Kan. 1095, °3** – „sunt incapaces matrimonii contrahendi, qui ob causas naturae psychicae obligationes matrimonii essentialis assumere non valent” – rozebírá vzájemnou neschopnost a důvod neplatnosti jako složitou řadu psychických anomálií, které působí na osobnostní strukturu bez toho, že by lidský subjekt připravovaly o dostatečné užívání rozumu, či mu bránily v používání soudnosti v úsudku, ale vyvolávaly by v něm psychopatologickou nemožnost přijmout podstatné povinnosti manželství. Na jednu stranu je možný souhlas, který je psychologicky konzistentní, avšak nikoliv souhlas manželský, protože ten má za formální objekt samu **konjugalitu**, jako předpoklad *communio o consortium totius vitae*, jež se nevyčerpává samotným aktem, ale vyžaduje stálost osobní možnosti dostát závazkům manželského soužití. (srov. J. M. Serrano Ruiz, *Interpretace a rámec uplatnění kánonu 1095, °3*, v AA.VV., *Neschopnost přijmout podstatné závazky manželství*, Právnická studia – 48, LEV, Vatikán 1998, str. 12-13)

Psychická příčina, která zapříčiňuje nezpůsobilost k souhlasu, dává za pravdu faktu, že subjekt se považuje za zbaveného sebeovládání a vlády nad sebou samým, potřebných k postarání se o sebe a zodpovědnosti za podstatné manželské povinnosti. Příčina psychického rázu (vývojové anomálie nebo poruchy) není přímo příčinou neplatnosti, nýbrž původem faktu, který brání subjektu v dosažení cílů a podstatných vlastností manželského života. (srov. A.AMATI, *Psycho-*

-afektivní zralost a manželství, str. 111)

Taková nezpůsobilost musí být objektivního typu (totiž zjistitelného v klinické a soudní oblasti) a ne subjektivního (situace, kdy je jedinec přesvědčen o své nezpůsobilosti); a to ne proto, aby příčiny nezpůsobilosti nebyly zakořeněny v subjektu, ale protože sama povaha manželství je to, co zahrnuje vztah a vzájemnost, kontinuitu, stabilitu a výlučnost. (srov. c. Pompedda, 19. února 1982, RRDec., LXXIV, 90 n. 9)

Mezi příčinami psychického rázu, které konkrétně zabráňují přijetí manželských závazků jsou: všechny psychosexuální anomálie či úchytky (celá škála parafilií nebo sexuálních perverzí), homosexualita, transsexualismus; duševní, nervové poruchy a psychopatie – ty mohou být příčinou nezpůsobilosti, protože ovlivňují zejména celou osobnost a v oblasti vztahů zdůrazňují u subjektu obraz egocentrismu, který znemožňuje vyladěný partnerský dialog; hněv u určitých abnormálních osobností (poruchy kompulzivně-posedlé osobnosti, paranoia, hraniční obscénnosti, hysterie, nespolečenskost ...) s psychosomatickými aspekty, vážnými poruchami nebo nesouladem v uspořádání osobnosti, která zahrnuje také psychologickou nezralost afektivně-emocionálního typu. Obvykle všechny tyto poruchy jdou pospolu s formami ješitnosti a všemi typickými rysy nezralosti. Početnost příčin se zvětšuje širokou skupinou psychopatologických vlastností, které ve skutečnosti značně narušují jak rozvahu v úsudku, tak schopnost založit společenství života a lásky (srov. A. AMATI, *Psycho-afektivní zralost a manželství*, str. 119-120)

7. V konkrétní kauze manželské neplatnosti vycházejí najevo mnohé činitele, kte-

ré by mohly být považovány za konkrétní zneschopňující psychické příčiny ješitnosti muže a citové nezralosti ženy.

Definice **narcisovské poruchy**, předložená DSM –IV, zdůrazňuje přehnané přesvědčení o vlastní hodnotě, nadhodnocování vlastních kvalit a schopností, které jsou doprovázeny potřebou být obdivován a oceňován, nedostatek vcítění se, neustálá obava o sebe samého. Tyto rysy v sobě zahrnují využívání druhých a nedostatek empatie. Narcisovský citový zájem o vlastní osobu je takový, že znemožňuje jeho partnerskou volbu a tudíž s sebou nese vážné obtíže týkající se vztahů. V nejvážnějších formách narcisismu již není vztah mezi vlastním já a objektem, ani mezi objektem a vlastním já, ale mezi vlastním já a stejným vlastním já, což znemožňuje mezilidské vztahy a zkušenost s láskou. (srov. G.ZUANAZZI, *Psychologie a psychiatrie v manželských kanonických sporech*, str. 166-167). Subjektu postiženému narcisovskou poruchou je bráněno, aby přesahovala v jednání autentického sebedarování a prakticky táhne k vlastnění svého partnera. Ohraničenost sexuálního aktu vede ovšem k neschůdnosti uskutečňovat vzájemný vztah, k převaze způsobu existence zaměřené na individualitu vůči soužití ve dvou (srov. G. ZUANAZZI, *Psychologie a psychiatrie v kanonických manželských sporech*, str. 205).

Narcisovská porucha, pokud se týká strukturálního uspořádání osobnosti, nachází svou závažnost v právní oblasti jako příčina, která takovou osobu činí k manželství nezpůsobilou. (srov. c. Pompedda, 30.ledna 1989, v RRDec. LXXXI, str. 85-88) Narcisovský subjekt není schopen navázat opravdový vztah s jinou osobou na manželské úrovni a pustit se tudíž do plánování společného života,

charakterizovaného mezilidskostí vztahu, dialogem a schopností darovat se. (srov. c. Davino, 10.června 1992, v RRDec. LXXXIV, str. 397-404)

Přímá formulace citové nezralosti krystalizuje ve srovnání s pojetím zralosti, která se nezakládá na nedostatku poruch, nýbrž na stanovisku k nim, na schopnosti kriticky je posuzovat a na snaze zjednat jejich nápravu. Můžeme se domnívat, že citová nezralost je charakteristická dospělemu, u kterého přetrvávají psychické vlastnosti typické pro dítě nebo dospívajícího. Nezralost se vyznačuje přítomností zakořeněného egocentrismu, který brání manželským mezilidským vztahům, i když třeba nechybí povrchní citové projevy. Často se objevuje závislost, přehnaná citová fixace na určitou osobu. Někdy je možné zaznamenat také stav nejistoty s příslušnými obrannými mechanismy, pochybnosti a váhání při důležitém rozhodování, hledání opory a uznání. Citová nezralost v určitých oblastech existence omezuje schopnosti kritiky a úsudku a neposkytuje patřičnou podporu vůli. Osoby, které citová nezralost postihuje, často hraničí s normálem a samozřejmě nemají všechny typické rysy, ani ne vždy ve zvýšené míře. (srov. G. ZUANAZZI, *Psychologie a psychiatrie v kanonických manželských sporech*, str. 174-175)

Citová nezralost bývá obvykle znázorňována představou *fixace* nebo *regrese*, popsáných rovněž právníctvím papežského apelačního soudu: „*Immaturitas affectiva verificatur cum, in adolescentia, psycho-affectiva evolutio vel sistis vel ad phases praecedentes regrreditur, intelligentia incolumi.*” (c. Pinto, 14. prosince 1984) Ve fixaci se zájem, který spojuje subjekt s objektem nebo jinou osobou, mění v omezený a zakr-

nělý svazek a takový zůstává a nerozvíjí se, a proto jedinec zůstává fixovaný na dotyčný objekt nebo osobu. Citově zaostalou osobou může být jedinec s normální inteligencí, ale jeho zrání citů a emocí zůstalo víceméně nedokončené. Citová nezralost nekoliduje přímo s všeobecnou inteligencí, ale narušuje její efektivitu, buď pro krátké trvání a nedostačující intenzitu cílů nebo pro neúčinnost v zaostření aktivit, nebo také pro nedostatek zábran. (srov. A. AMATI, *Psycho-afektivní zralost a manželství*, str. 74-75)

8. V předložené kauze manželství žalovaného pro neplatnost jak pro nedostatek rozvahy v úsudku ex. c. 1095, °2 na obou stranách, tak pro nezpůsobilost přijmout podstatné manželské povinnosti z důvodu psychické povahy ze strany muže ex. c. 1095, ° 3, je třeba mít na mysli pravdivost *křesťanské antropologie*, která nepopírá teorii svobodné vůle, ale zároveň nechce zanedbat význam různých příčin a faktorů, objasněných *moderní antropologickou vědou*, které by mohly zmenšit nebo přímo zabránit vykonávání intelektuálních a/nebo volních schopností a tudíž ohrozit vědomí nebo svobodu vlastních rozhodnutí. Z toho důvodu je nezbytné ve stejném klíči k antropologii, pokud se budeme řídit logickými metodologickými souvislostmi, správně interpretovat konkrétní fakta získaná během vyšetřovací a průkazné fáze, především pak shodu mezi předloženými fakty, výsledkem posudků a dalšími průkaznými podklady.

Pokud vyjdeme z obsahu °2 kánonu 1095, tak je pro nás důležitý význam poruchy *discretio iudicii*. Ne tedy závažnost případné psychické poruchy, ale její vliv, to znamená – závažnost poruchy má přesvědčivý význam.

Když hodnotíme problematiku nezpůso-

bilosti převzetí kánonu 1095, °3, je potřeba vyjít ze zásady jak podstatné, tak procesuální, podle přirozeného zákona, který je základem kanonické normy a právnictví: „*ad impossibilia nemo tenetur*“. V oblasti manželství se takováto zásada vztahuje k „*consortium totius vitae*“, což jsou ve skutečnosti závazky manželského „consortia“.

IN FACTO

9. NEZPŮSOBILOST ŽENY

V rámci nezpůsobilosti k souhlasu ke kán. 1095, °2, se v předložené kauze vyšetřuje zejména porucha *vnitřní svobody a citová nezralost* ženy. Pokusíme se správně zhodnotit výsledek posudků, jejich souvislost se spisem kauzy a s právní závažností.

a) *Obecný výsledek posudků ženy*

Paní M. Eugenia Garofano se podrobila třem posudkům: dvěma soukromým (jednomu z vlastního podnětu, který provedla doktorka Montenegro; podrobila se též soukromému posudku doktora Saronna, který byl proveden na žádost strany obžalované) a jednomu oficiálnímu, který provedl doktor Averna.

První a poslední posudek se shodují v důležitých a významných bodech záležitosti sporu. Oba znalci, jak doktorka Montenegro, tak doktor Averna, se drželi metodologie svého oboru a postupovali od anamnézy k psychickému vyšetření, psychodiagnostice, diagnostickým úvahám a vlastním závěrům a používali při tom vědeckých prostředků (psychodiagnostické vyšetření z oficiálního posudku). Z jejich vyjádření nevyplývá žádná známka neshody s křesťanskou antropologií.

Soukromý posudek doktora Saronna je v rozporu s oběma předcházejícími posudky.

Zároveň jeví známky nedostatečnosti použití prostředků vlastních oboru a budí dojem, že tlumočí názory, které zastává strana obžalovaná (např. bez toho, že by vyšetřil manželovo přispění ke krizi ve vztahu manželů, klade veškerou vinu na ženu a tvrdí: „Místo toho, aby paní Garofano reagovala trpělivě (to se týká manželových studijních požadavků, které pro něho byly stresující záležitosti), je neústupná a prchá od oběti, kterou na sebe jakožto manželka měla přechodně převzít a co je horší, vyhledává jiná dobrodružství.“

Jasně faktory, týkající se nezpůsobivosti ženy vyplývající z posudků, které je krátce hodnotí, jsou tyto:

- Vliv rodinné výchovy (dostávalo se jí speciální pozornosti jakožto mladší dceři) a obrazu starší sestry při formování osobnosti vyžadující velkou pozornost a oporu z důvodu depresivního, nejistého postoje, s pocity méněcennosti. Projevy úzkosti a citové labilit.
- Přítomnost *fobické poruchy* (např. zůstat sama po zrušení zasnoubení)
- Evidentní známky *citové nezralosti* (po znovusblížení fixace na osobu snoubence) – ztrácí objektivitu hodnocení skutečnosti a výhledů do budoucna
- *Ze základu patologická tendence depresivního rázu*, která působí na schopnosti týkající se plánování do budoucna. Tento typ endogenní psychopatologie může ve chvílích velké důležitosti dotyčné osobě nedovolit snášet situace, které vedou k frustracím (např. zůstat sama)
- *Porucha osobnosti strukturálního charakteru*, která se u ženy vyskytla v době konání sňatku. Po zvláštních událostech (zrušení zasnoubení, dopravní nehoda, tato porucha nabyla *zvláštní závažnosti*,

aby subjektu zabránila kriticky vypracovat a svobodně vyjádřit důležitá rozhodnutí.

b) Spojitost se spisem kauzy

Jistá průkazná váha připisuje *důvěryhodnosti strany žalující*, která, jak vyplývá z libelní žaloby, z jejího líčení při výslechu, z prohlášení svědků a z hodnocení znaleců, nevykazuje známky rozporů nebo rozdílnosti v tvrzeních. Naopak skutečnosti, které vylíčila, se jeví ve shodě s ostatními důkazními údaji (svědectví, posudky). Proti jejím prohlášením jsou pouze stanoviska druhé strany a soukromý posudek předložený druhou stranou.

Všichni tři svědci strany žalující, kteří se dostavili k výslechu, jeví známky dostatečné procesuální věrohodnosti ve smyslu kán. 1572. Všichni přísahali, že budou vypovídat pravdu. Jejich svědectví jsou mezi sebou slučitelná a shodují se i s údaji, které vyšly najevo jinými průkaznými prostředky. Pan Bruno Pastorelli byl kolegou a přítelem obou stran, často je navštěvoval především v době před manželstvím. Je tedy svědkem z přímé známosti. Podobně také paní Lida Pecoraio, přítelkyně žalobkyně a její sestra, paní Rosa Garofano, jsou svědkyněmi, které účastníky nejbližší znaly a mohly událost osobně sledovat jak v době zasnoubení, tak v době manželství.

- O skutečnosti zrušení jejich zasnoubení a také o jeho příčinách (nespokojenost žalobkyně týkající se úrovně vztahu, hluboká rozdílnost v osobních zájmech účastníků ...) se shodují jak prohlášení zúčastněných stran, tak prohlášení svědků.

- Nejsou známy rozpory týkající se zvláštnosti jejich znovusblížení, ovlivněného neobvyklými událostmi.

- Lze zjistit obecnou shodu na faktu o převa-

žující iniciativě strany žalující na rozhodnutí vzít se v krátké době po znovusblížení, které bylo příliš ovlivněné momentálními pocity.

- Všichni charakterově vnímají M. Eugenie jako náročnou (v „jejich záležitostech“) a vyžadující oporu a jistotu.

- Není pochyby o tom, že manželský život nebyl v pořádku již od prvních dnů společného soužití. Nejvíce nespokojenou osobou z nedostatečnosti manželského vztahu byla strana žalující a ta poté rozhodla jejich soužití ukončit.

c) Právní význam

Indicie, které vyšly najevo z prohlášení stran a ze svědectví, poukazují na *nedostatek citové zralosti* u strany žalující v době uzavření manželství, který se zkonkretizoval do formy fixace jejího zájmu a citového vztahu na osobu jejího snoubence. Domnívám se, že posudky (mám tím na mysli již dva zmíněné shodující se posudky) z průkazného hlediska objasňují a dostatečně doplňují otázku ženiny nezpůsobilosti k souhlasu a potvrzují vážný negativní a omezující vliv takové nezralosti na rozumové a volní schopnosti subjektu. Toto všechno za konkrétních okolností případu, zjištěných v průkazné fázi, omezilo vnitřní svobodu do té míry, že nemohla vykonat dostatečně svobodnou manželskou volbu, což v případě M. Eugenie Garofano znamená, že nemohla udělat jinak. Takto dochází ke zjištění *vážné poruchy vnitřní svobody*, která vychází ze skutkové povahy, o níž pojednává kán. 1095, §2.

10. NEZPŮSOBILOST MUŽE

V konkrétním případě pana Gardiniho se vyšetřuje jak jeho *nezpůsobilost k souhlasu* podle kán. 1095, §2, tak *neschopnost při-*

jmout podstatné manželské povinnosti ve smyslu §3 téhož kánonu. Zhodnotme výsledky posudků vzhledem ke straně obžalované, jejich souvislost se spisem kauzy a s právní závažností.

a) Všeobecný výsledek posudků o manželovi

Pan Gardini se podrobil pouze soukromému posudku, který si zvolil sám. Odmítl podrobit se vyšetření doktorky Montenegro, soukromé znalkyně strany žalující. Největší význam má však skutečnost, že se obžalovaný z nejasných a nedostatečně vysvětlených důvodů odmítl podrobit posudku »ex officio«, který nařídil vyšetřující soudce (důvod k zabránění oficiálnímu posudku se zdá být absurdní a nepodporuje procesuální věrohodnost pana Gardiniho a jeho vážný zájem o nalezení pravdy). Vzhledem k výsledkům posudků o manželovi máme na paměti jejich již provedené zhodnocení.

Fakt vyzískaných ze znaleckých vyšetření ve věci indisponibility pana Gardiniho není mnoho:

- *Narcisovská osobnost* kladoucí vlastní zájmy na první místo
- *Promítání obrazu matky* vzhledem ke snoubence a později manželce (tuto skutečnost připustil i doktor Saronno)
- *Problematická osobnost* i ve smyslu způsobilosti ke vztahu a *vyhýbavý charakter*.

b) Spojitost se spisem kauzy

I když podkladů poskytnutých posudky není mnoho, nejsou v rozporu se skutečnostmi vyvozenými z líčení účastníků a ze svědectví, naopak se o ně vědecky opírají.

Sám pan Gardini dosvědčuje, že v době zasnoubení vůbec nepomýšlel na manželství, vztah s Marií Eugenií pro něho byl pohodlný, upřednostňoval velkou společnost přátel a vlastní zájmy – především práci a studium. Co se týká zrušení zasnoubení, on sám prohlašuje: „... nebyl jsem odhodlaný k dalším závazkům. M. Eugenia zmizela z mého života ...“ Z tohoto „chladného“ postoje, ze sobeckých odůvodnění rozhodnutí oženit se („když si M. Eugenie vezmu, tak by mi mohla pomáhat a já bych měl větší klid při přípravě na konkurz“), dále z jeho egoistického posvatebního chování (všechno se soustřeďovalo kolem „jeho osobních požadavků“) se vyvozují náležitosti *narcisovské poruchy* osobnosti pana Gardiniho. Dalším závažným důvodem, který potvrzuje tuto skutečnost, je *vize využívání manželky*, která by podle něho měla „sama osobně pečovat o manželovy požadavky a o potřeby domácnosti“; nechápe ji tedy jako osobu, se kterou by měl vytvořit vzájemný láskyplný a manželský vztah.

Prohlášení svědků, které již byly výše zhodnoceny, se shodují na povaze strany obžalované jakožto na extrovertní a velkomyslné osobě, zároveň však lehkomyšlné, málo vážné a nedospělé, která i po svatbě „pokračovala ve studentském a ne manželském životě“.

Svědectví dosvědčují pocity M. Eugenie o využívání – cítila se využívaná a zanedbávaná, což by odpovídalo vizi, kterou pan Gardini o ženě jakožto manželce měl.

c) Právní význam

Závažná přítomnost narcisovské poruchy v osobnosti pana Gardiniho v době jak před manželstvím, tak po svatbě a tudíž také ve chvíli konání sňatku, ho učinila neschopným naplňovat manželský vztah (*consortium*) ve

smyslu kánonu 1095, ^{o3}, to znamená – učinila ho neschopným přijmout podstatné manželské povinnosti z důvodu psychického rázu. Naopak, s morální jistotou zakládající se na výsledcích vyšetření, je možné konstatovat, že mu nedovolila mít známost s alespoň minimálními předpoklady pro manželský život, čili že způsobila vážnou poruchu rozvahy v úsudku týkající se podstatných manželských práv a povinností, které na sebe člověk bere a vzájemně přijímá ve smyslu kán. 1095, ^{o2}.

10. ZÁVĚR

Velevázení a ctihodní soudcové, předkládám Vám svoje šetření a postřehy, o nichž pojednávám jakožto advokát strany žalující a snažím se být nápomocen při hledání skutečné pravdy, a to nejenom procesuální, přičemž hodnotím fakta, která až dosud vyšla najevo v průběhu řízení. Žádám tedy, aby se senát vyjádřil souhlasně vzhledem ke stanovené pochybnosti: „Zda neplatnost tohoto manželství spočívá ve vadě souhlasu, způsobené vážným nedostatkem soudnosti v úsudku na straně obou zúčastněných stran (kán. 1095, ^{o2}) a kvůli nezpůsobivosti přijmout podstatné manželské závazky ze strany obžalovaného manžela (kán. 1095, ^{o3}). Chtěl bych vyjádřit důvěru ve Vaše moudré rozhodnutí.“

V Římě, 19. dubna 1994

Paolo Moro

advokát strany žalující

Jedná se o doplnění k exemplární kauze „Gorofano – Gardini“, která byla uveřejněna v Adnot.iurisprud. XX, str. 152nn.